

Kronika Jana z Biclari

Przekład i opracowanie ks. Stefan GRABOWSKI

Treść: 1. Wstęp. 2. Kronika.

1. Wstęp

Jan urodził się w Scallabis (dziś Santaren nad Tagiem w Portugalii) w prowincji Luzytanii około 540 roku; otrzymał przydomek Biclari, od założonego przez siebie klasztoru (prawdopodobnie w okolicach Tarragony), w którym przebywał przez pewien czas.

Jeszcze jako młody człowiek, mając 17 czy 18 lat Jan udał się, względnie został wysłany do Konstantynopola w celu pogłębienia swoich wiadomości. Pobyt w tym centrum naukowym ówczesnego świata wpłynął na osobowość Jana i na jego stosunek do nauki i sztuki. Daje temu wyraz w Kronice, w której z zachwytem wyraża się o tej *Urbs Regia* (566,1; 573,4; 575,1). W Konstantynopolu przebywał około 17 lat (558-575). Obejmuje ona okres końcowej fazy panowania cesarza Justyniana i prawie całe panowanie Justyna II. Jan dość dokładnie odzwierciedla w kronice historię panowania Justyna II, referując wydarzenia rok po roku w sposób schematyczny, choć wtrąca tu i ówdzie szczegóły zdradzające naocznego świadka, np. ... *multa millia hominum vidimus defuisse* ... (573,4). W Konstantynopolu uczęszczał do szkół teologicznych, oraz studiował łacinę i grekę.

Wrócił do Hiszpanii około 575 r. mając około 35 lat, ubogacony nie tylko wykształceniem, lecz i doświadczeniem zdobytym w tym kwitującym ośrodku kultury. Powodem, dla którego Jan powrócił do ojczyzny, było rozszerzenie się arianizmu pod wpływem króla Leowigilda. Po swoim powrocie Jan rozpoczął ożywioną działalność co powoduje, że król zwraca na niego uwagę, usiłując nakłonić go do przyjęcia arianizmu. Ponieważ poczynania królewskie okazały się bezskuteczne skazano Jana na wygnanie do Barcelony. Biskupem Barcelony od około 558 roku był arianin Ugnas¹, prawdopodobnie zobowiązany do śledzenia Jana i wprowadzenia w życie rozkazu królewskiego względem niego, a także innych katolików. Chodziło o odseparowanie hierarchii od wiernych co powodowało, że miało miejsce przechodzenie na arianizm.

¹ W aktach III synodu w Toledo (589) Ugnas figuruje jako najdawniejszy biskup wizygocki. Wyrzekł się arianizmu w zamian za co ojcowie synodu pozostawili go na stanowisku biskupa Barcelony. Por. J. CAMPOS, *Juan de Biclari obispo de Gerona, su vida y su obra*, Madrid 1960, 21; J. VIVES, *Concilios visigóticos e hispano-romanos*, Barcelona - Madrid 1963, 136.

Po nastaniu pokoju dla katolików, co ściśle łączy się ze śmiercią Leowigilda (kwiecień 586 r.), Jan założył klasztor w Biclár. Klasztor ten mógł być ufundowany przez króla Rekkareda po jego nawróceniu się na katolicyzm. Byłoby to zgodnie z notatką Jana, który mówi, że tenże król, po swoim nawróceniu, stał się ofiarodawcą i założycielem licznych klasztorów i kościołów (587,7). W założonym przez siebie klasztorze Jan pełnił funkcję opata. Tam około 590 r. napisał regułę dla swojego klasztoru, która nie zachowała się, oraz kronikę. Wkrótce opat z Biclár zostaje wyniesiony na stolicę biskupią w Geronie. Zmarł około 621 roku.

Kronika informująca skrótowo o najważniejszych wydarzeniach roku cieszyła się wtedy powodzeniem. W zakresie dziejopisarstwa należy uznać Jana z Biclár na pierwszego kronikarza Hiszpanii wizygockiej, mimo, że za jego poprzednika często uważany jest Hydacjusz (390-467 r.). Należy przy tym pamiętać, że czas, w którym żył Hydacjusz należy do innej epoki. Był on z pochodzenia Hiszpanem, którego dumą napawała przynależność do rzymskiej tradycji. "Hydacjusz i jego rodacy nadal uważali się za obywateli Imperium, nadal też uważali cesarza rezydującego w Italii za pana prawowitego"². Hydacjusz czuł się Rzymianinem i z wielkim bólem patrzył na zachodzące zmiany, na mieszanie się barbarzyńców z narodem panującym. To najbardziej bolało człowieka, przez dziesiątki lat znoszącego gocką butę i przemoc we własnym kraju. Inaczej myślał Jan z Biclár. Był Wizygotem i nie wstydził się przyznać do swego pochodzenia, raczej był z tego dumny. Z dumą wymienia sławnych ludzi Hiszpanii wizygockiej. W swoim narodzie widzi ostoję ładu politycznego na Zachodzie.

Łatwo zauważyć, że Jan odstąpił od często stosowanej zasady tego gatunku, a więc nie zaczyna od początku dziejów biblijnych, od stworzenia pierwszego człowieka Adama, ale kontynuuje dzieła swoich poprzedników. Jest świadomy, że jego dzieło ma być dalszą częścią Kroniki Euzebiusza z Cezarei, św. Hieronima, Prospera z Akwitanii, Wiktora z Tonnuny. Świadomie zaznacza, że kontynuuje Kronikę Wiktora: *Huc usque Victor Tunnennensis ecclesiae episcopum Affricanae provinciae ordinem praecedentium degessit annorum; nos quae consecuta sunt adicere curavimus*³, oraz ... *ut dictum est*...⁴. Celem jakim przyświecał autorowi było przekazanie przyszłym pokoleniom wiadomości o tym, co działo się w jego czasach: ... *nos ergo in adiutorio domini nostri Iesu Christi, quae temporibus nostris acta sunt ex parte quod oculata fide pervidimus et ex parte quae relatu fidelium didicimus, studuimus ad posteros notescenda brevi stilo transmittere*⁵.

² A. KRAWCZUK, Historiografia upadającego Cesarstwa, *Meander* 1976, nr 9-10, 396.

³ *Chronicon Joannis Biclarenensis*, ed. J. CAMPOS, dz. cyt., 77.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

Niewątpliwie Kronika Jana z Biclari ma wartość historyczną, Izidor kwalifikuje ją jako bardzo pożyteczną historię - ... *valde utilem historiam* ...⁶ Można ją podzielić na dwie części, z których pierwsza obejmująca lata 567 do 575 bardziej szczegółowo ujmuję wydarzenia dotyczące Cesarstwa Wschodniego i cesarza Justyna II. W drugiej części, obejmującej lata 576 do 590 autor więcej uwagi poświęca Zachodowi: panowaniu króla Leowigilda i Rekkareda, oraz przytacza więcej szczegółów z dziejów Longobardów i Franków. Autor stara się być obiektywnym. Świadczy o tym relacja dotycząca stosunków pomiędzy Leowigildem a jego synem Hermenegildem. Jan, gorliwy katolik, wygnany przez króla, znoszący przez 10 lat prześladowanie ze strony arian, nie potępia postępowania Leowigilda wobec syna. Nazywa Hermenegilda ... *tyrannum filium* (583,1), *rebellem filium* (582,3), *tyrannidem assumens* (579,3), mimo że był on ostoją katolików w Betyce.

Poza obiektywizmem w Kronice Jan wykazuje się znajomością łaciny poprawnej i uczonej, jakiej używano w Hiszpanii wizygockiej w VI wieku. Język Kroniki jest suchy, posiada czystą konstrukcję gramatyczną, styl jest zwięzły i prosty, autor ogranicza się do zrobienia zapisków, do przekazania informacji. Do analizy stylistycznej nadają się przede wszystkim te miejsca, w których Jan podaje obszerniejsze opisy, na przykład opis III synodu w Toledo (589 r.).

Poniższego przekładu dokonano na podstawie wydania kroniki przez J. CAMPOS, *Juan de Biclari obispo de Gerona, su vida y su obra*, Madrid 1960.

⁶ ISIDORUS HISPALENSIS, *De viris illustribus* 31; C.C. MERIZO, *El "De viris illustribus" de Isidoro de Sevilla*, Salamanca 1964, 151 (w wydaniu PL 83, - figuruje jako nr 44); por. SWP 215.

2. K r o n i k a

[Tytuł] *Aż do tego czasu⁷ Wiktor, biskup kościoła w Tonnunie, afrykańskiej prowincji, zebrał szereg poprzednich lat; my postaraliśmy się dorzucić to, co potem nastąpiło.*

[Wstęp] *Po Euzebiuszu, biskupie kościoła w Cezarei, po Hieronimie, kapłanie znanemu całemu światu, po Prosperze mężu pobożnym, i po Wiktorze biskupie kościoła Tonnuny w Afryce; o których wiemy, że w najkrótszy sposób i z największą starannością utkali historię prawie wszystkich narodów aż do naszego czasu i przekazali nam to, co działo się w świecie dla naszego poznania; my z pomocą Pana naszego Jezusa Chrystusa pragniemy dorzucić to, co działo się w naszych czasach; częściowo widzieliśmy to jako naoczny świadek, a częściowo dowiedzieliśmy się z relacji wiernych. Postaraliśmy się zapisać to stylem zwięzłym ku pamięci potomnym.*

[r. 567]

1. *W czasie piętnastej indykcji⁸, jak powiedziano [w kronice Wiktora z Tonnuny], po śmierci Justyniana na cesarza Rzymian wyniesiono jego siostrzeńca, Justyna młodszego.*

2. *Justyn Młodszy jako 53 cesarz rzymski⁹ panował 11 lat¹⁰.*

Tenże Justyn w pierwszym roku swego panowania zniszczył to, co było niezgodne z uchwałami Soboru Chalcedońskiego¹¹ a równocześnie zaaprobował symbol 150 Ojców zgromadzonych w Konstantynopolu¹² i chwalebnie przyjęty na Soborze Chalcedońskim nakazał, żeby był on śpiewany przez lud w całym Kościele katolickim, zanim zostanie odmówiona Modlitwa Pańska¹³

⁷ Czyli do 566 roku.

⁸ To okres piętnastu lat.

⁹ Obywatele Bizancjum uważali siebie za Rzymian, a swoje państwo za kontynuację dawnego Cesarstwa Rzymskiego. Przyznawali, że od Cesarstwa ludy barbarzyńskie oderwały jego zachodnią część, ale nie przestało ono istnieć. Por. G. OSTROGORSKI, *Dzieje Bizancjum*, Warszawa 1968, 50.

¹⁰ Justyn Młodszy panował w latach 565-578. W źródłach historycznych znajdujemy sprzeczne dane co do liczby lat panowania Justyna II.

¹¹ Sobór Chalcedoński zwołany w 451 roku w celu rozwiązania problemu postawionego przez Eutychesa, nie przyniósł oczekiwanych wyników, natomiast spowodował liczne rozbicia w Kościele. Jan Biclar mówi o zniesieniu tego, co było przeciwne soborowi, lecz nie wymienia nazwy dokumentów anulowanych.

¹² Symbol 150 Ojców to symbol uchwalony na Soborze Konstantynopolskim I (381 r).

¹³ Około 151 roku po wpływie monofizyckiego patriarchy Konstantynopola Tymoteusza I (511-518) postanowiono, aby symbol był recytowany przez wszystkich zgromadzonych na liturgii Mszy św. po pocałunku pokoju, przed rozpoczęciem anafory. Nowość ta szybko została przyjęta na całym Wschodzie i cesarz Justyn II usankcjonował ją prawem w 567 lub 568 roku. Ze Wschodu nowa praktyka przeszła do Hiszpanii. Na III synodzie w Toledo w 589 r. postanowiono, że we wszystkich kościołach Hiszpanii i Galicji będzie symbol recytowany *Secundum formam*

3. Armeńczycy i Gruzini, którzy przyjęli wiarę¹⁴ dzięki przepowiadaniu Apostołów Chrystusa, zmuszeni przez Chosroesa władcę perskiego do czczenia bałwanów, sprzeciwili się bezbożnemu nakazowi i powierzyli siebie i swoje prowincje Rzymianom. Te okoliczności stały się przyczyną zrywającą przymierze¹⁵ pokojowe Rzymian z Persami.

W drugim roku wspomnianego cesarza

[r. 568]

1. W mieście królewskim, patrycjusze Eteriusz i Addeus¹⁶ za pośrednictwem lekarzy chcieli zadać śmierć Justynowi używając trucizny zamiast miecza, zostali wykryci i skazani na karę śmierci. Pierwszego z nich rozszarpały dzikie zwierzęta, drugi zaś zginął spalony w ogniu.

2. Stronnicy cesarzowej Zofii zabili¹⁷ w Aleksandrii Justyna, syna Germana¹⁸, krewnego cesarza Justyniana.

3. W tym czasie w Hiszpanii zmarł Atanagild, król Gotów a po nim Liuwa został wyniesiony do władzy¹⁹.

W trzecim roku cesarza Justyna

orientalium Ecclesiarum, ale po anaforze, bezpośrednio przed Modlitwą Pańską. Por. M. RIGHETTI, *Storia Liturgica*, t. 3, *La Messa*, Milano 1966, 294n.

¹⁴ Królestwo Armenii, w którym od dawna działali chrześcijanie z Azji Mniejszej (Syria) już w III w. przyjęło nową religię. Jego apostołem był Armeńczyk Grzegorz (+355), zwany Oświecicielem (Illuminator). Uciekając przed Persami przyjął on chrzest w Cezarei Kapadockiej i po powrocie do ojczyzny pozyskał dla wiary króla Tirydata (Tiridatesa). Ten zburzył stare świątynie, a chrześcijaństwo podniósł do religii państwowej na synodzie w Wogarszapie w 317 r. Część ludności nawrócił sam Grzegorz, reszta wkrótce przystąpiła do chrześcijaństwa. Por. J. DANIELOU - H. I. MARROU, *Historia Kościoła*. t. 1: *Od początków do roku 600*, Warszawa 1986, 219-220.

¹⁵ Na mocy układu pokojowego pomiędzy Justynianem a Chosroesem I z 562 r. zawartym na 50 lat, Armenia i Gruzja będąc pod panowaniem perskim miały prawo do wyznawania religii chrześcijańskiej i do budowy świątyń. Skoro Chosroes rozpoczął prześladowanie chrześcijan, tym samym nie dotrzymał warunków umowy, co doprowadziło do zerwania przymierza. Por. OSTROGORSKI, dz. cyt., 83.

¹⁶ Eteriusz i Addeus - jeden z nich jest prawdopodobnie tym samym spiskowcem, który wraz z wysokim urzędnikiem Jerzym spiskował przeciwko cesarzowi Justynianowi w czasie jego choroby w 560 roku.

¹⁷ Prawdopodobnie chodzi o zwykłe zabójstwo z polecenia Zofii, która chciała usunąć wszystkich pretendentów do tronu, a za takiego uchodził Justyn syn Germana.

¹⁸ Patrycjusz German, podobnie jak cesarz Justynian, był siostrzeńcem cesarza Justyna I (518-527). Jako krewny cesarza Justyniana, German pretendował do tronu. Jednak małżeństwo z Matasuntą, wnuczką Teodoryka Wielkiego a ponadto intrygi cesarzowej Teodory, zamknęły mu drogę na tron. Dwaj jego synowie, wspomniani wyżej Justyn i Justynian pełnili ważne funkcje wojskowe.

¹⁹ Następca Atanagilda (555-567), Liuwa, panował w latach 567/8 - 572, wyniesiony na tron po pięciomiesięcznym bezkrólewiu. Por. IZYDOR Z SEWILLI, *Historia Gotów* 484, wyd. C. R. ALONSO, *Las Historias de los Godos, Vandalos y Suevos de Isidoro de Sevilla*, León 1975, 250-252.

[r. 569]

1. *Garamantowie*²⁰ pragnący przyjąć wiarę chrześcijańską za pośrednictwem posłów zwrócili się do Rzymian prosząc równocześnie o pokój. Natychmiast obydwie ich prośby zostały spełnione.

2. *Maurowie* zabili *Teodora*, namiestnika Afryki.

3. W tym czasie *Makkuryci*²¹ przyjęli wiarę chrześcijańską.

4. W trzecim roku panowania *Justyna*, *Leowigild*, brat króla *Liuwy* za życia brata, został wyniesiony do godności królewskiej w *Hiszpanii*²² bliższej. Pojął za żonę *Galswintę*²³, wdowę po *Atanagildzie*. Umocnił kraj *Gotów* pomniejszony przez różne powstania i w sposób cudowny przywrócił mu dawne granice.

**W czwartym roku cesarza Justyna,
to jest w drugim roku króla Leowigilda**

[r. 570]

1. *Teokist*, "magister militum" prowincji afrykańskiej, zginął pokonany w wojnie z *Maurami*.

2. Król *Leowigild* po odrzuceniu wojsk spustoszył okolice miasta *Baza* i *Malaga*²⁴ i jako zwycięzca powrócił na tron.

3. Cesarz *Justyn* za pośrednictwem *Tyberiusza*²⁵, który był "excubitorum comes"²⁶ na *Trację*, wydał wojnę plemieniu *Awarów*²⁷; *Tyberiusz* jako zwycięzca powrócił do *Konstantynopola*.

4. W prowincji *Galicji* po *Tedomirze* na króla *Sewów* został wyniesiony *Miro*.

W piątym roku cesarza Justyna,

²⁰ Garamantowie było to plemię barbarzyńskie, prawdopodobnie w Libii. Wspomina o nich *Izydora z Sewilli* (*Etym.* 9,2,125.128) oraz liczni pisarze późnoantyczni. Por. *Kleine PW* 2,1979, 696n.

²¹ Makkuryci był to lud mieszkający między Nilem a Morzem Czerwonym.

²² Państwo Wizygockie było podzielone na dwie części. W jednej z nich, w Galii Narbońskiej panował *Liuwa*, natomiast w Hiszpanii władzę sprawował *Leowigild*.

²³ *Galswinta* była drugą z kolei żoną *Leowigilda*. Pierwszą była katoliczka *Teodozja*.

²⁴ Wspomniane miasta znajdowały się w *Betyce*. Prowincja ta od czasów *Atanagilda* była okupowana przez wojska rzymskie.

²⁵ *Tyberiusz*, późniejszy cesarz (578-582) nazwany *Tyberiuszem II* lub *Tyberiuszem Konstantynem II*. Por. przypis 40.

²⁶ *Excubitorum comes*, był to dowódca oddziałów ruchomych, całkowicie odmiennych do wojsk pogranicznych. Tworzyły one rezerwę przeciwko agresji z zewnątrz a jednocześnie chroniły władzę cesarską przed rozruchami wewnętrznymi.

²⁷ *Awarowie* początkowo zamieszkiwali okolice na północ od *Morza Czarnego*, następnie przeszli do Europy Środkowej. Za czasów *Justyniana* (527-565), *Awarowie* zaczęli niepokoić ziemie cesarskie położone nad *Dunajem*. Ta ekspansja doprowadziła do wojny między nimi a Cesarzem. Nasz kronikarz datuje tę wojnę na czwarty rok cesarza *Justyna II*, podobnie i *Menander*. Natomiast *Teofanes* przesuwają ją na rok dziewiąty zaś *Kronika Wielkanocna* na ósmy rok tegoż cesarza. Por. *Kleine PW* 1, 1979, 784n.

to jest w trzecim roku króla Leowigilda

[r. 571]

1. Cesarz Justyn odrzuciwszy Persów, uczynił Armenię i Gruzję rzymskimi prowincjami, a władca perski za pośrednictwem duksów przygotował wojnę.

2. "Amabilis magister militiae" w Afryce, został zabity przez Maurów.

3. Król Leowigild za zdradą niejakiego Framida zajął nocą dobrze ufortyfikowane miasto Asidonę²⁸ i po wymordowaniu żołnierzy wspomniane miasto na nowo włączył pod panowanie Gotów.

4. Donat²⁹, opat klasztoru Servitanum, słynie jako cudotwórca.

**W szóstym roku panowania cesarza Justyna,
to jest w czwartym roku króla Leowigilda**

[r. 572]

1. Upadło królestwo Gepidów³⁰. Gepidowie zostali pokonani przez Longobardów. Na polu bitwy poległ król Kuniemundus, a skarby jego, za pośrednictwem Trasaryka, biskupa sekty ariańskiej i Reptilana, krewnego króla Kuniemundusa, w nienaruszonym stanie przesłano cesarzowi Justynowi do Konstantynopola³¹.

2. Król Leowigild zajął nocą miasto Kordowę³² od długiego czasu zbuntowane przeciwko Gotom i po wypędzeniu wrogów wziął je na własność, a wymordowawszy licznych wieśniaków³³, wiele miast i zamków poddał pod panowanie Gotów.

3. Miro, król Swewów, rozpoczął wojnę z Rukonami³⁴.

4. Domnin, biskup kościoła w Elna, cieszy się powszechną sławą.

W siódmym roku cesarza Justyna,

²⁸ Asidona (łac. nazwa Medlina Sidona). Miasto położone w Betyce.

²⁹ Donat był mnichem z IV wieku. Por. *SWP*, 123.

³⁰ Gepidowie byli ludem, który przybył do Dacji w II wieku. W IV wieku ulegli naporowi Hunów, pod których zwierzchnictwem pozostawali do 453 r. Następnie pod dowództwem Andaryka wyruszyli na południe i osiedlili się nad środkowym Dunajem i tam zetknęli się z Longobardami. Skłóceni ze sobą na skutek rzymskiej dyplomacji, odnieśli początkowo zwycięstwo, wkrótce jednak zostali rozbici i niemal doszczętnie zniszczeni przez połączone siły Longobardów i przybyłych z Dunaju Awarów. Por. *Kleine PW* 3, 1979, 758n.; H. SEVIN, *Die Gebiden*, München 1955.

³¹ Jan podaje tę wiadomość jako naoczny świadek przebywający w tym czasie w Konstantynopolu.

³² Kordowa (łac. Cordoba) była także okupowana przez wojska bizantyjskie. Wpadła w ręce bizantyjczyków, kiedy Atanagild wezwał na pomoc Justyniana walcząc o tron przeciwko Agili.

³³ Ludność miejscowa traktowała bizantyjczyków jako oswoobodzicieli, dlatego też była do nich pokojowo ustosunkowana. Leowigild będąc arianinem, walczył z wojskami bizantyjskimi, musiał także walczyć z ludnością cywilną.

³⁴ Rukonowie mieszkali prawdopodobnie w okolicach dzisiejszej Salamanki.

to jest w piątym roku króla Leowigilda

[r. 573]

1. Alboin, król Longobardów, został zamordowany przez współziomków ze stronnictwa swojej żony³⁵, zaś jego skarby wraz z samą królową przeszły pod władzę Rzymian; Longobardowie pozostali więc bez skarbów i bez króla³⁶.

2. Zmarł król Liuwa. Po jego śmierci Hiszpania i cała Galia Narbońska zostały włączone do królestwa i pod władzę Leowigilda.

3. Cesarz Justyn ciężko zachorował³⁷, jedni sądzili, że jest to choroba umysłowa, inni, że opętanie szatańskie.

4. W mieście królewskim zapanowała śmiertelność³⁸ z powodu dżumy, widzieliśmy jak umierało wiele tysięcy ludzi.

5. Król Leowigild wszedł do Sabarii. Spustoszył krainę Sappów³⁹, a prowincję ich siłą włączył po swoje panowanie. Dwóch swoich synów z porzuconej żony⁴⁰: Hermenegilda i Rekkareda mianował współuczestnikami w rządach.

6. Wyścannicy plemienia Makkurytów przybyli do Konstantynopola, złożywszy cesarzowi Justynowi jako dary kły słoni i żyrafę uzyskali dla siebie pokój z Rzymem.

7. Po Janie, biskupem kościoła Rzymskiego ustanowiono Benedykta⁴¹; kierował Kościołem 4 lata.

8. Masona⁴², biskup kościoła w Merida, słynie w naszej wierze.

W ósmym roku cesarza Justyna, to jest w szóstym roku

³⁵ Król Longobardów został zamordowany przez pisarza Hilmegisa (lub Helmechisa) ze spisku drugiej żony Rosemundy, pierwszą była Chlothosinda, w trzecim roku panowania. Hilmegis wszedł w porozumienie z prefektem miasta Rawenny Longinem i po zamordowaniu króla Alboina przywiózł jego skarby do Rawenny. Kiedy tam przybył Longin rozkazał odebrać mu Rosemundę, którą sam pojął za żonę, a jego zabił. Następnie odesłał skarby Gepidów cesarzowi Justynowi do Konstantynopola. por. PAWEŁ DIAKON, *Historia Longobardów*, II 28-30, Warszawa 1995, 235-237.

³⁶ Longobardowie pozostawili bez króla przez 10 lat. W tym czasie władzę sprawowali wodzowie, jednym z nich był Klefon.

³⁷ Wiadomość o chorobie umysłowej cesarza Justyna II potwierdzają także inni historycy: Ewagriusz Scholastyk, Menander Protector, Grzegorz z Tours, Grzegorz Cedrenus.

³⁸ Teofanes (Chronografia, PG 108, 509 A) pisze o zarazie w Konstantynopolu w 34 roku Justyniana I, czyli około 561 r. pomijając rozbieżności w datacji zwróćmy uwagę na treść notatki Teofanasa: "Następnie w miesiącu lutym śmiertelna choroba zaatakowała ludzi, szczególnie młodzież, do tego stopnia, że żywi nie byli w stanie pogrzebać umarłych; w takim nasileniu utrzymywała się od lutego aż do lipca".

³⁹ Sappowie byli plemieniem niezależnym. Ich terytorium znajdowało się w środkowej Hiszpanii, na wschód od Salamanki w kierunku Segovi.

⁴⁰ Pierwszą żoną Leowigilda była Teodozja, córka Seweriusza z Kartaginy.

⁴¹ Benedykt I był papieżem w latach 575 - 579. Jego pontyfikat upłynął w czasie wzmożonej groźby Longobardów.

⁴² Masona był metropolitą w Meridzie w latach 570 - 606.

króla Leowigilda

[r. 574]

1. Persowie zerwali przymierze⁴³ pokojowe z Rzymem i uderzywszy na dobrze ufortyfikowane miasto Dara⁴⁴, zdobyli je, a wymordowawszy mnóstwo żołnierzy rzymskich wkroczyli do wspomnianego miasta i wyludnili je.

2. W tych dniach król Leowigild wkroczył do Kantabrii⁴⁵ i pokonał buntowników zamieszkujących tę prowincję, zajął Amaia, zabrał ich bogactwa, a ową prowincję włączył pod swoje panowanie.

3. Cesarz Justyn powołał na cesarza Tyberiusza⁴⁶, o którym wcześniej wspomnieliśmy jako "excubitorum comes", wkrótce wyniósł go do godności cezara niedługo wyniósł do na szczyt władzy czyniąc go władcą cesarstwa.

4. W pierwszych dniach cezara Tyberiusza ustała epidemia dżumy w mieście królewskim.

**W dziesiątym roku cesarza Justyna, to jest w siódmym roku
króla Leowigilda**

[r. 575]

1. Władca perski Chosroes z olbrzymią liczbą wojska wyruszy niszczyć granice Rzymian. Jemu to Justynian⁴⁷, dowódca wojsk rzymskich, ustanowiony przez Tyberiusza "magister militum" na Wschód, wydał bitwę na polach leżącym między Dara a Nisibis. Startszy się w gwałtownej bitwie, zwyciężył wspomnianego władcę, mając ze sobą dzielnych ludzi, których w barbarzyńskiej nazywa się mowie Herinan⁴⁸. Gdy Chosroes ze swoim wojskiem rzucił się do ucieczki, wówczas zwycięzca Justynian zajął jego obozy i złupił prowincje Persji. Zdobyte skarby, jako znak zwycięstwa skierował do Konstantynopola; wśród nich 24 słonie, które były dla Rzymian wielkim widowiskiem w mieście królewskim. Łupy ze zdobyczy wojennych i licznych Persów wystawione na sprzedaż Rzymianom ku ogromnemu pożytkowi skarbu publicznego.

⁴³ Tym razem doszło do zerwania przymierza, ponieważ cesarz Justyn II odmówił władcy perskiemu wypłacenia zaległych danin, do płacenia których zobowiązał się jeszcze Justyn I.

⁴⁴ Dara była miastem zbudowanym przez cesarza Anastazego I (491 - 518) po zajęciu przez Persów dawnej fortecy rzymskiej Nisibis. Do czasu zniszczenia, to jest do roku 574, stanowiło ono fortecę wojsk rzymskich na wschodzie.

⁴⁵ Kantabrowie, podobnie jak Sappowie, byli plemieniem niezależnym.

⁴⁶ Gdy padła forteca Dara, cesarz Justyn II zrozumiał, w jak trudnej sytuacji znajduje się jego państwo. Wiedział, iż sam nie sprosta, aby odeprzeć Persów, dlatego się zdecydował powołać cezara. Został nim Tyberiusz (por. przypis nr 19) słynący jako wybitny dowódca.

⁴⁷ Justynian był synem patrycjusza Germana (por. 568,2).

⁴⁸ Herinan - chodzi prawdopodobnie o Arimanów.

2. *Król Leowigild wkroczył w góry Aregenzyskie⁴⁹, Aspidiusza miejscowego seniora wraz z żoną i synami wziął do niewoli, skarby jego i prowincję włączył pod swoje panowanie.*

3. *Król Saracenów Aramundarus wraz z rodziną przybył do Konstantynopola i stanął przed władcą Tyberiuszem z darami barbarzyńców⁵⁰. Tyberiusz przyjął go życzliwie i ozdobił wspianiałymi darami, następnie pozwolił wrócić do ojczyzny.*

W dziesiątym roku cesarza Justyna, to jest w ósmym roku króla Leowigilda

[r. 576]

1. *W Italii Longobardowie pokonali w bitwie Baduriusza⁵¹, zięcia cesarskiego, który nieco później tam właśnie zmarł.*

2. *Roman, syn patrycjusza Anagasta, "magister militiae", wziął do niewoli żywego króla plemienia Hunów⁵², którego wraz ze skarbem, żoną i synami przyprowadził do Konstantynopola, a kraj jego włączył pod panowanie Rzymu.*

3. *Król Leowigild najechał państwo Swewów w Galicji⁵³, jednak na prośbę króla Mirona, zanieśioną przez posłów, odstąpił od granic Galicji i na krótki czas obdarował ją pokojem.*

4. *Słowianie najechali liczne miasta Rzymskie w Tracji pozostawiając je pustymi i wyludnionymi⁵⁴.*

5. *Awarowie podstępnie opanowali wybrzeża morskie i napadali na statki wędrujące wzdłuż wybrzeża Tracji.*

6. *Po Benedykcie, biskupem Kościoła Rzymskiego ustanowiono Pelagiusza Młodszego⁵⁵: przewodził 11 lat.*

[r. 577]

⁴⁹ Góry Aregenzyskie stanowią jedną z dalszych kampani zaborczych Leowigilda, który dążył do podporządkowania sobie całej Hiszpanii. Plemię Aspidiusza zamieszkiwało bliżej nie zidentyfikowane tereny północno zachodniej Hiszpanii, w okolicach León i Orense. Por. J. STRZELCZYK, *Goci, rzeczywistość i legenda*, Warszawa 1984, 210.

⁵⁰ Termin barbarzyńca używany jest w znaczeniu szerokim. Od czasów Teodoryka Wielkiego określano nim wszystkie narody i plemiona, które nie używały języka łacińskiego lub greckiego z wyłączeniem Persów.

⁵¹ Cesarz Justyn II, po odwołaniu ze stanowiska, będącego w podeszłym wieku, Narsesa (478-573), dowódcą wojsk w Italii mianował Baduriusa.

⁵² Jest to czas wojny między bizancjum a Persją (572-591 r.). Wódz Perski Hormizdas przekupił króla Hunów, chcąc tym sposobem zająć przełęcz zwaną Bramą Kaspijską. Miała ona ważne znaczenie strategiczne i gospodarcze, gdyż była jedynym dostępnym przejściem przez Kaukaz. Bizancjum chciało utrzymać ją za wszelką cenę, ponieważ prowadziło w tym czasie ożywiony handel z ludami za-mieszkałymi na północ od Morza Czarnego.

⁵³ Król Swewów, Miro bronił niezależnych górali z León (byli katolikami) przed Leowigildem, dlatego ściągnął na siebie wojsko wizygockie.

⁵⁴ Jest to jedna z najwcześniejszych wiadomości o Słowianach na Zachodzie.

⁵⁵ Pelagiusz II był papieżem w latach 579-590. Por. SWP 321.

1. W jedenastym roku swoich rządów cesarz Justyn zakończył⁵⁶ panowanie a Tyberiusz sam jeden zaczął rządzić cesarstwem.

2. Tyberiusz jako 54 cesarz rzymski panował 6 lat⁵⁷.

**W pierwszym roku cesarza Tyberiusza, to jest w dziewiątym roku
króla Leowigilda**

1. Awarowie spustoszyli Trację i oblegali miasto⁵⁸ królewskie od strony długich murów.

2. Król Leowigild wkroczywszy do Orospedy, zajął miasta i zamki tej prowincji i włączył ją pod swoje panowanie. Niewiele później właśnie tam Goci napadli buntujących się chłopów, po tym cała Orospeda została dołączona do państwa Gotów.

**W drugim roku cesarza Tyberiusza, to jest w dziewiątym roku
króla Leowigilda**

[r. 578]

1. Gennadiusz, "magister militum" nękał Maurów w Afryce i podczas wojny zabił mieczem najdzielniejszego ich króla Garmula, który pokonał już trzech uprzednio wspomnianych wodzów wojska rzymskiego.

2. Tyberiusz ustanowił Maurycego "magister militiae" i był on uprzednio "excubitorum comes" na Wschód, i skierował go do walki z Persami.

3. W Italii Rzymianie prowadzili godną ubolewania wojnę z Longobardami.

4. Król Leowigild wybiwszy wszędzie tyranów i zwyciężywszy najeźdźców Hiszpani, sam osiągnąwszy pokój spoczął wraz z ludem. Założył miasto w Celtiberii, które od imienia syna nazwał Rekopolis, urządził je wspaniale, zarówno w murach jak i na przedmurzach, a lud obdarzył przywilejami jakoby nowej stolicy.

5. Jan, kapłan kościoła z Merida, cieszy się powszechną sławą.

**W trzecim roku cesarza Tyberiusza, to jest w jedenastym roku
króla Leowigilda**

[r. 579]

1. Awarowie przeszli granice Tracji i zajęli część Grecji i Panonii.

⁵⁶ Cesarz Justyn II zmarł 5 października, koronacja Tyberiusza miała miejsce 26 sierpnia. Ciągłe postępująca choroba zmusiła cesarza do abdykacji.

⁵⁷ Tyberiusz był cesarzem w latach 578-582. Jan z Biclara dolicza jeszcze rok poprzedni, kiedy Tyberiusz sprawował rządy wraz z Justynem II jako cesarz i regent Cesarstwa.

⁵⁸ Chodzi o Konstantynopol. Dla zapewnienia lepszej obronności cesarz Anastazy I (491-518) otoczył miasto nowymi murami, które nazwano "długimi".

2. Król Leogiwild przeznaczył na małżonkę swojemu synowi Hermenegildowi córkę Sigeberta, króla Franków⁵⁹ i powierzył mu część państwa w zarządzanie⁶⁰.

3. Gdy król Leowigild rządził w pokoju bezpieczny od nieprzyjaciół, wybuchła kłótnia domowa. W tym bowiem roku syn jego, Hermenegild za sprawą stronnictwa⁶¹ królowej Galswinty wywołał powstanie i przejąwszy władzę zamknął się w Sewilli i sprawił, że inne miasta i zamki wraz z nim wystąpiły przeciwko jego ojcu. Z tego powodu na prowincję Hiszpanię, tak na Gotów jak i na Rzymian spadło większe nieszczęście niż najazd nieprzyjaciół.

4. Nowel biskup z Komplutum cieszy się powszechną sławą.

**W czwartym roku Tyberiusza, to jest w dwunastym roku
króla Leowigilda**

[r. 580]

1. Maurycy, "magister militum" na Wschód, prowadził wojnę z Persami, po odparciu licznych sił perskich przezimował na Wschodzie.

2. Król Leowigild zwołał synod⁶² biskupów ariańskich w Toledo i dawną herezję poprawił nowym błędem, mówiąc, że "przechodzący z religii rzymskiej, do naszej religii katolickiej, nie powinni być chrzczeni⁶³ lecz powinni zostać obmyci przez nałożenie rąk i przyjęcie komunii, oddając cześć Ojcu przez Syna w Duchu Świętym⁶⁴. Z powodu więc zwodzenia wielu katolików, powodowanych bardziej chciwością niż szczerym pragnieniem, przeszło do wiary arian.

**W piątym roku Tyberiusz, to jest w trzynastym roku
króla Leowigilda**

[r. 581]

⁵⁹ Polityka wewnętrzna wiele kosztował Leowigilda, dlatego zależało królowi na dobrych sąsiedzkich stosunkach z Frankami. Syn królewski Hermenegild poślubił Ingundę, córkę Sigeberta.

⁶⁰ Na dworze w Toledo doszło do ostrych sporów między katoliczką Ingundą a arianką Galswintą, teściową młodej królowej. Leowigild pragnąc położyć kres waśniom domowym na tle religijnym przekazał Hermenegildowi zarząd nad południową prowincją państwa i wysłał go wraz z żoną do Sewilli. Por. STRZELCZYK, *dz. cyt.*, 213.

⁶¹ Nie chodzi tutaj o spisek czy stronnictwo w znaczeniu politycznym (por. przypisy 11 i 29) ile raczej o negatywne nastawienie arianki Garswinty do wychowanej w wierze katolickiej Ingundy i Hermenegilda, skłaniającego się do wyznania żony.

⁶² Bezpośrednią przyczyną zwołania ariańskiego synodu w Toledo było jawne nawrócenie Hermenegilda. Synod miał za zadanie dopomóc Leowigildowi w zaprowadzeniu jedności wiary w Hiszpani wizygockiej pod sztandarem arianizmu. Wraz ze zwołaniem synodu wzrosło prześladowanie katolików. Najgorliwszych biskupów, którzy nie chcieli przejść na arianizm, król kazał wtrącić do więzień: biskup Leander został skazany na wygnanie.

⁶³ Synod zniósł praktykę powtórnego chrztu, która do tej pory była stosowana.

⁶⁴ Ariański synod w Toledo nie uznawał bóstwa Ducha Świętego. Wielu katolików po synodzie przeszło na arianizm, wśród nich był biskup Wincenty z Saragossy. Por. SWP 355.

1. W Italii Longobardowie wybrali spośród siebie króla imieniem Autaryk⁶⁵, a ponieważ w tym czasie żołnierze rzymscy zupełnie wyginęli, Longobardowie zajęli granice Italii dla siebie.

2. Słowianie zniszczyli Ilirię i Trację⁶⁶.

3. Król Leowigild zajął część kraju Basków i założył miasto, które nazywa się Victoria⁶⁷.

4. Cesarz Tyberiusz dał Maurycemu, który był "magister militum" na Wschodzie, swoją córkę za żonę.

**W szóstym roku Tyberiusza, to jest w czternastym roku
króla Leowigilda**

[r. 582]

1. Cesarz Tyberiusz zakończył życie a po nim na cesarza rzymskiego wyniesiono Maurycjusza⁶⁸.

2. Maurycjusz jako 55 [cesarz] rzymski (panował 20 lat).

3. Król Leowigild zebrał wojsko, ażeby pokonać swego syna - uzurpatora.

**W pierwszym roku cesarza Maurycego,
a w piętnastym roku króla Leowigilda**

[r. 583]

1. Król Leowigild zebrał wojsko, oblegał⁶⁹ miasto Sewillę i zastosował ścisłą blokadę wobec buntującego się syna. Na pomoc jemu przybył Miro król Swewów, aby obronić Sewillę i tam właśnie zakończył swoje życie. W prowincji Galicji jego syn Eboryk wstąpił na tron. Tymczasem król Leowigild wyżej wspomniane miasto nekął dokuczliwie raz głodem, raz mieczem, to znowu odcięciem rzeki Baetis.

W drugim roku cesarza Maurycego,

⁶⁵ Autaryk był synem wodza Klefona był królem Longobardów w latach 584-590. Zaprowadził porządek w państwie i rozszerzył jego terytorium przyłączając miasta: Padwę, Mantwę, Cremonę i inne. Stanął nawet pod murami Rzymu.

⁶⁶ Rok 581 był jednym z najtrudniejszych dla cesarstwa. Gdy Maurycy odnosił zwycięstwa na wschodzie, nastąpiła wzmożona inwazja Awarów i Słowian. Wtedy upadło Syrmium, potężna forteca rzymska nad Sawą, a Siemgidunun (późniejszy Belgrad) zostało zrównane z ziemią.

⁶⁷ Aby uniemożliwić Baskom ewentualne wystąpienia zbrojne, Leowigild postanowił założyć nowe miasto, Wiktorii, w celach obronnych. Por. STRZELCZYK, dz. cyt., 210.

⁶⁸ Maurycjusz był cesarzem w latach 582-602. Został cesarzem dzięki poparciu jakiego udzielił mu Tyberiusz tuż przed swoją śmiercią. Nie bez znaczenia było też jego małżeństwo z córką Tyberiusza oraz sukcesy jakie odniósł w walkach na froncie wschodnim

⁶⁹ Obleżenie Sewilli trwało dwa lata.

a w szesnastym roku króla Leowigilda

[r. 584]

1. Leowigild odbudował mury starego miasta Italiki⁷⁰, co było wielkim zagrożeniem dla ludności Sewilli.

2. W tych dniach Audeka⁷¹ samowolnie przejął królestwo Swewów w Galicji i pojął za żonę Siseguntę, wdowę po królu Mironie. Usunął z tronu Eboryka i uczynił go mnichem w klasztorze.

03. Król Leowigild wszedł do Sewilli stoczywszy walkę, podczas gdy Hermenegild zbiegł ze względu na sprawy publiczne. On też opanował miasta i zamki⁷² zajęte przez syna i nieco później zamknął wspomnianego syna w Kordowie, a pozbawiwszy go władzy zesłał go na wygnanie do Walencji⁷³.

4. Cesarz Maurycjusz spowodował, że Frankowie wyruszyli przeciw Longobardom, która to wyprawa przyniosła duże straty obydwu narodom.

5. Eutropiusz⁷⁴, opat klasztoru Serwitanum, uczeń św. Donata, cieszy się powszechną sławą.

**W trzecim roku Maurycego,
to jest w siedemnastym roku króla Leowigilda**

[r. 585]

1. Maurycy przez swoich duksów prowadził wojnę z Persami⁷⁵.

2. Król Leowigild spustoszył, schwytawszy króla Audekę pozbawił go władzy; naród Swewów, ich bogactwa i ojczyznę włączył pod swoje panowanie i uczynił prowincją gocką⁷⁶.

3. Sigebert zamordował Hermenegilda w Tarragonie⁷⁷.

⁷⁰ Leowigild wybrał miasto Italika jako miejsce postoju w czasie oblężenia Sewilli, znajdował się po drugiej stronie rzeki Baetis.

⁷¹ Audeka sprawował rządy w latach 584-585.

⁷² Leowigild nie szedł prosto na Sewillę, lecz najpierw zajmował okoliczne miasta i zamki, które stały po stronie Hermenegilda.

⁷³ Po oblężeniu Sewilli Hermenegild uciekł do Kordowy postanawiając walczyć dalej, lecz zdradzony przez bizantyjczyków z którymi Leowigild prowadził rozmowy, za namową brata Rekkareda poddał się ojcu. Ten kazał zdjąć z niego szaty królewskie i skazał go na wygnanie do Walencji a następnie do Taragony, Por. STRZELCZYK, dz. cyt., 216.

⁷⁴ Eutropiusz wraz z Leandrem miał za zadanie wprowadzić w życie uchwały III synodu w Toledo, to znaczy czuwać nad przyjęciem katolicyzmu przez Wizygotów. Por. SWP 140n.

⁷⁵ Po wstąpieniu Maurycego na tron walki na wschodzie prowadził z Persami wódz Filip a później Herakliusz.

⁷⁶ W roku 585 państwo Swewów przestało istnieć jako państwo niezależne. Po dokonaniu zamachu przez Audekę, Leowigild najechał Galicję i pokonał uzurpatora. Od tej pory cała Hiszpania znalazła się pod panowaniem Wizygotów.

4. Frankowie pragnąc osiąść Galię Narbońską, wkroczyli do niej z wojskiem. Król Leowigild wysłał im na spotkanie swojego syna Rekkareda, który odparł wojska Franków i uwolnił prowincję Galię od ich napadu. On też złożył dwa obozy z ogromną liczbą ludzi: jeden drogą pokojową a drugi w walce. Obóz zaś, który nazywał się Ugerno, położony nad brzegim Rodanu i dobrze ufortyfikowany, zajął król Rekkared w gwałtownej bitwie i jako zwycięzca powrócił do ojca i ojczyzny.

5. Audeka pozbawiony władzy królewskiej i ostrzyżony, został obdarzony godnością kapłańską po królewskiej. Bez wątplenia cierpiał on wygnanie do miasta Palencji za to, co uczynił wobec króla Eboryka, syna królewskiego.

6. Malaryk obejmując samowolnie władzę w Galicji, jakby chciał rządzić, natychmiast ujarzmiony przez wodzów króla Leowigilda, został schwytany i przedstawiony Leowigildowi w więzach.

7. Leander⁷⁸, biskup kościoła w Sewilli cieszy się powszechną sławą.

**W czwartym roku cesarza Maurycego,
to jest w osiemnastym roku króla Leowigilda**

[r. 586]

1. Autaryk, król Longobardów, zwyciężył Rzymian w bezpośrednim starciu, a po wymordowaniu licznych żołnierzy, zajął granicę Italii⁷⁹.

2. W tym roku dokończył swoich dni król Leowigild, a jego syn Rekkared w pokoju objął rządy w państwie.

**W piątym roku Maurycego, władcy Rzymian,
to jest w pierwszym szczęśliwym roku króla Rekkareda**

[r. 587]

1. Maurycy wyniósł do godności cesarza swojego syna Teodozjusza⁸⁰ urodzonego z córki Tyberiusza cesarza.

2. Po śmierci Pelagiusza Młodszego biskupem Kościoła Rzymskiego został Grzegorz⁸¹, któremu przewodził przez piętnaście lat.

3. Rzymianie z pomocą Franków pokonali Longobardów i przywrócili pod swoje panowanie część Italii.

⁷⁷ Miało to miejsce 13 kwietnia 585 r. w wigilię wielkanocną. Leowigild miał posłać do Hermenegilda biskupa ariańskiego, aby dokonał pojednania. Ponieważ Hermenegild miał odrzucić przedkładaną mu propozycję, król postanowił zabić syna. Grzegorz z Tours i Paweł Diakon twierdzą, że morderstwem Tarragonie dokonał sam Leowigild. Nie wydaje się to prawdopodobne w znaczeniu dosłownym lecz sprawczym.

⁷⁸ O Leanderze por. SWP, 260.

⁷⁹ Autaryk miał w tym czasie duże osiągnięcia pod względem militarnym. Doszedł aż do Benewentu i Regium.

⁸⁰ Teodozjusz miał wówczas dopiero pięć lat. Na podstawie tego faktu widać, jak poważnie wybiegał w przyszłość myśląc o zachowaniu korony cesarskiej w swojej rodzinie.

⁸¹ Grzegorz I był papieżem w latach 590-604. Por. SWP 170n.

4. *Sigebert, zabójca Hermenegilda zginął śmiercią najhaniebniejszą.*

5. *W pierwszym roku a w dziesiątym miesiącu swojego panowania, z pomocą Bożą Rekkared przyjął wiarę katolicką. Odbił on rozsądną rozmowę z kapłanami ariańskimi i sprawił, że nawrócili się oni do wiary katolickiej, raczej drogą perswazji niż na mocy rozkazu. Sprowadził on na nowo do jedności i pokoju Chrystusowego Kościoła cały naród Gotów i Swewów. Dzięki łasce Bożej sekta ariańska powróciła do dogmatów chrześcijańskich.*

6. *Dezyderiusz⁸² wódz Franków, bardzo nieprzyjazny Gotom, został pokonany przez wodzów króla Rekkareda; na polu bitwy zginęło bardzo wiele żołnierzy frankońskich.*

7. *Król Rekkared stopniowo odnowił skarbiec królewski okradziony przez różnych łupieżców. Stał się założycielem i dobroczyńcą⁸³ kościołów i klasztorów.*

**W szóstym roku Maurycego,
to jest w drugim roku króla Rekkareda**

[r. 588]

1. *Odkryto, że niektórzy z arian, to jest biskup Sunna i Segga, wspólnie z innymi pragnęli przejąć władzę; udowodniono im winę i Sunna został skazany na wygnanie a Segga z obciętymi rękoma poszedł na wygnanie do Galicji.*

2. *Maurycy mianował cesarzem Rzymian syna Teodozjusza⁸⁴, o którym wcześniej mówiliśmy jako o cesarze.*

**W siódmym roku Maurycego,
to jest w trzecim roku króla Rekkareda**

[r. 589]

1. *Wykazano, że biskup Uldida z królową Galswindą czyhali na Rekkareda i ujawniono, że odrzucają wspólnotę wiary katolickiej, którą pod pozorem chrześcijaństwa jakoby mieli przyjąć. Gdy dowiedziano się o tym złu, Uldidę skazano na wygnanie, Galswinta zaś, zawsze wroga katolikom, wtedy zakończyła życie.*

2. *Król Gonteramnus wysłał pod wodzą Bassona, wojsko frankońskie, które przybyło do Galii Narbońskiej i w pobliżu miasta Carcassonne rozbiło obozy. Przeciwno nim król Rekkared wysłał wodza Luzytanii Klaudiusza. Gdy doszło do bitwy zgromadzeni tam Frankowie zostali zmuszeni do ucieczki; Goci zrabowali obozy Franków i zabili żołnierzy. W tej walce łaska Boża i wiara katolicka dla której król Rekkared i naród gocki zostali uczciwie pozyskani*

⁸² Wojska frankońskie były już pod murami Carcassonne, lecz zostały odparte i pokonane.

⁸³ Jest to bardzo osobista pochwała pod adresem króla, który zapewne przyczynił się do założeniu klasztoru w Biclar.

⁸⁴ Por. przypis 74.

została uznana i rozszerzyła się, ponieważ dla naszego Boga nie stanowi trudności jeśli małej liczbie da zwycięstwo nad licznymi. Albowiem wódz Klaudiusz za ledwie z trzystoma ludźmi zmusił do ucieczki prawie sześćdziesiąt tysięcy Franków i większość z nich zabił mieczem. Słusznie więc chwali się Boga za to, że w naszych czasach działał w tej walce, podobnie jak w dalekiej przeszłości rękoma wodza Gedeona⁸⁵ z trzystu mężami wytepił wiele tysięcy Madianitów niepokojących lud Boży.

**W ósmym roku cesarza Maurycego,
to jest w czwartym roku króla Rekkareda**

[r. 590]

1. Święty synod⁸⁶ biskupów całej Hiszpani, Galii i Galicji, zwołany do Toledo z polecenia króla Rekkareda zgromadził siedemdziesięciu dwóch biskupów. Na tym synodzie był obecny wspomniany wielce chrześcijański [król] Rekkared, który wręczając biskupom deklarację nawrócenia swojego i wszystkich kapłanów oraz wyznanie całego ludu Gotów i wszystko, co odnosi się do wyznania prawowitej wiary, zawiadamiając o deklaracji zawartej w tej księdze postanowił, że ten święty synod biskupów ma się dostosować do postanowień [prawa] kanonicznego. Całość obrad synodalnych odbyła się w obecności świątobliwego Leandra biskupa z Sewilli⁸⁷ i błogostawionego Eutropiusza, opata klasztoru Servitanum⁸⁸. Wspomniany zaś król Rekkared, o którym jak mówiliśmy był obecny na świętym synodzie, przypomniał naszym czasom dawnego władcę Konstantyna Wielkiego, który zaszczycił swoją obecnością sobór w Nicei a także Marcjona, wielce chrześcijańskiego cesarza, którego wytrwałość doprowadziła do zatwierdzenia uchwał soboru Chalcedońskiego. O ile w mieście Nicei herezja Ariusza i zaczęła się i zasłużyła na potępienie, choć nie ucięto jej korzeni, o tyle zaś w Chalcedonie zostali potępieni Nestoriusz i Eustyches wraz z Dioskurem - ich opiekunem wraz z ich herezjami. Na obecnym zaś świętym synodzie w Toledo po dokonaniu licznych morderstw na katolikach i po przelaniu niewinnej krwi, za sprawą wspomnianego króla Rekkareda przewrotność Ariusza potępiono tak gruntownie, że więcej nie odrodzi się natomiast wszędzie kościoły otrzymały pokój katolicki. Ta zaś bezbożna herezja, według tego co mówi Pismo św.: "z domu Pańskiego wyjdzie pokusa"⁸⁹, wykryta w kościele aleksandryjskim przez

⁸⁵ Gedeon - por. Sdz 7,7; jest to jeden z rzadkich przypadków, gdzie Jan odwołuje się do Pisma Św.

⁸⁶ Akta synodalne por. Mansi 9,977; Hefele - Leclercq, III, 223-225; BF IX; 10; J. VIVES, *Concilios visigoticos e hispano-romanos*, Barcelona - Madrid 1963, 107n. Jan bardzo wysoko ocenia znaczenie synodu, porównuje go z Soborem w Nicei (325 r.) i z Soborem w Chalcedonie (451 r.).

⁸⁷ Por. przypis 72.

⁸⁸ Por. SWP, 140.

⁸⁹ Jest to dowolna parafraza tekstu 1 P 4,17; "Czas bowiem, aby sąd się rozpoczął od domu Bożego", lub Jr 23,11: "Nawet w domu moim znalazłem ich nieprawości".

świętego Aleksandra biskupa tegoż miasta, wzrosła za sprawą kapłana Ariusza, który w dwudziestym roku Konstantina Wielkiego, według osądu [318] biskupów zebranych na Soborze w Nicei, mocą tegoż Soboru został potępiony wraz z własnym błędem. Po potępieniu na Soborze w Nicei, herezja ta skalala nie tylko Wschód ale i część Zachodu a także południowe i północne (kraje) oraz wyspy usidlila w nieszczęście swoim wiarotomstwem.

Od dwudziestego więc roku cesarza Konstantina, kiedy to herezja ariańska powstała, aż do ósmego roku cesarza rzymskiego Maurycego, czyli do czwartego roku panowania Rekkareda jest 280 lat, w których Kościół katolicki doznawał ataków tej herezji: lecz zwyciężył dzięki przychylności Pana, ponieważ zbudowany jest na skale⁹⁰.

2. W tym czasie kiedy Wszehmogący Bóg po obaleniu jadu starej herezji przywrócił pokój swojemu Kościołowi, władca Persów przyjął chrześcijaństwo i zawarł pokój z cesarzem Maurycem.

3. Przeciwko prawowiernemu Rekkaredowi, panującemu w pokoju i spokoju dworzanie uknuli spisek. Otóż ktoś z jego otoczenia, być może sam wódz prowincji imieniem Argimundus, przeciwnik króla Rekkareda, pragnął tak bardzo przejąć władzę, że gdyby tylko mógł pozbawiłby go władzy i życia. Jednak zakusy jego podstępny zostały wykryte i został zakuty w żelazne łańcuchy. Podczas badania sądowego zwolennicy jego wyznali niegodziwości podstępny i zostali pomśczeni godną śmiercią. Argimundus zaś, który pragnął przejąć władzę, najpierw przesłuchany, następnie haniebnie ostrzyżony a potem z odrąbaną prawicą siedząc uroczyście na osle stał się przykładem dla wszystkich w mieście Toledo i uczył niewolników, że nie mają być zuchwali wobec panów.

Epilog

1. Wszystkich lat od Adama aż do potopu wyliczono 2242.

Od potopu do Abrahama 942.

Od Abrahama zaś aż do narodzenia Pana naszego Jezusa

Chrystusa według ciała jest 2015.

Razem było 5199 lat.

2. Następnie od narodzenia Pana naszego Jezusa Chrystusa aż do ósmego roku cesarza Maurycego, władcy Rzymian jest 592 lata.

Razem wszystkich lat od Adama aż do ósmego roku cesarza rzymskiego Maurycego, to jest do czwartego roku Rekkareda, króla Gotów, w erze [gockiej] 630, jest od początku 5791 lat.

⁹⁰ Por. Mt 16,8.

JEAN DE BICLAR, Chronique
Introduction de Stefan GRABOWSKI

Résumé

La traduction de la Chronique de Jean de Bicular avec un bref commentaire, faite selon le texte édité par J. CAMPOS, Madrid 1960, précédée d'une introduction.